

24-11-2021 17:40

Heer Jan Jacob van Dijk,

Dank voor de uitnodiging voor gesprek met burgers over de m.e.r. bij windturbinekwesities. Ook respect voor de inhoud en samenvatting die u eraan heeft gegeven.

Het zal u in de videomeeting zijn opgevallen dat het uitsluitend vrijwilligers waren die hun tijd wensten te besteden aan dit voor hen zeer belangrijke, maar kennelijk ook frustrerende thema. Allereerst melden Rob Rietveld en ondergetekende u geen bezwaar te hebben tegen naamsvermelding en/of persoonlijke citaten.

Aanleiding voor het gesprek is de vraagstelling vanuit de Tweede Kamer, waarop na ruim twee maanden nog geen antwoord van het Ministerie EZK is gegeven.

Deze vraagstelling is vooral juridisch ingegeven, terwijl het zojuist gevoerde gesprek meer opleverde hoe burgers dit ervaren.

Om bij de beschikbare gesprekstijd toch nog een aanvulling te geven op beide aspecten, komen deze onderstaand in volgorde terug.

In het gesprek is niet aan de orde gekomen dat juridisch nu zeer duidelijk is dat milieu-effecten beoordeeld moeten zijn bij een besluit (zowel plan en/of project)

- EU-Nevele HvJ EU, 25 juni 2020, nr. C-24/19,
- Pas na een jaar gevolgd door de Raad van State, 30 juni 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1395

De Richtlijn, 16 april 2014, 2014/52/EU stelt minimumeisen aan een milieueffectbeoordeling van projecten, met *“de doelstelling van deze richtlijn, namelijk een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu waarborgen”*. Dit is nog als eerste punt vastgelegd in art. 3.1.a *“Bij de milieueffectbeoordeling worden de directe en indirecte aanzienlijke effecten van een project per geval op passende wijze geïdentificeerd, beschreven en beoordeeld op de volgende factoren: a) de bevolking en de menselijke gezondheid”*. Volgens Bijlage III geldt dat *“de risico's voor de menselijke gezondheid”* een voorgeschreven kenmerk van een project is. Ook volgens Bijlage IV geldt dat een MER moet beschrijven welk effect een project aanzienlijke invloed heeft op *“menselijke gezondheid”*. Ook de Richtlijn, 27 juni 2001, 2001/42/EG, stelt dat deze effectbeoordelingsrichtlijn voor plannen en programma's staat in het teken van *“artikel 174 van het EU-Verdrag is bepaald dat het beleid van de Gemeenschap op milieugebied, onder andere, dient bij te dragen tot het behoud, de bescherming en de verbetering van [...] de bescherming van de gezondheid van de mens [...] en dat dit beleid dient te berusten op het voorzorgsbeginsel.”*. Ook deze Richtlijn noemt in Bijlage I f) dat *“bedoelde informatie”* moet omvatten *“mogelijke aanzienlijke milieueffecten bijvoorbeeld voor de [...] bevolking, gezondheid van de mens.”*

De norm die uit de Strategische Milieubeoordelingsrichtlijnen volgt is dat een project, plan of programma met aanzienlijke milieugevolgen slechts dan mag worden vastgesteld als vooraf met wetenschappelijke zekerheid is vastgesteld dat de gezondheid van de mens en diens leefomgeving wordt beschermd of wordt verbeterd. Dit ziet zowel op de volksgezondheid als op de persoonlijke gezondheid van individuele omwonenden. Met mogelijke aantasting van de gezondheid van omwonenden wordt bovendien inbreuk gemaakt op de grondrechten van omwonenden.

In dit verband houdt het bovenstaande ook in dat bestaande situaties van bouw of zelfs exploitatie wegens ontbreken van een correcte MER moeten worden gestopt of zelfs afgebroken (HvJ EU, 25 juni 2020, nr. C-24/19 en kwestie Ierland C-261/18 ECLI:EU:C:2019:955).

→ Dus over de juridische kant hoefden wij het in het gesprek inderdaad in het geheel niet meer te hebben. Het gaat er niet om wat omwonenden van de wet vinden, maar hoe de omwonenden ervaren hoe overheden de wet hanteren.

De (aspirant) omwonenden van windturbines maken mee dat zowel projecten als RES-plannen/Omgevingsplannen/verordeningen worden opgesteld/vastgesteld zonder dat een adequate m.e.r. is uitgevoerd. Deze baseren zich nog op normen of afgeleiden daarvan zoals was vastgelegd in het op dit punt verworpen Activiteitenbesluit. Deze maakte o.m. gebruik van een vreemde indicator “aantal ernstig gehinderden”, die in het geheel niet gekoppeld is aan gezondheidseffecten, of omgekeerd daarmee hetzelfde aantal EU-burgers onderwierp aan toebrengen van gezondheidsschade (in strijd met EU-richtlijnen). Omdat juist volgens het Klimaatakkoord en dus de RES geheel vrij gekozen kan worden of en waar windturbines komen (waaronder op de Noordzee) kan hierbij niet geredeneerd worden dat waar gewerkt wordt spaanders zouden mogen vallen.

Dit eens te meer nu doelstellingen 2030 volgens het Klimaatakkoord (35 TWh per jaar zon en/of wind op land) op dit moment al geheel zijn vervuld (geteld incl verleende SDE subsidies en dus al vergunde projecten) en in dat Klimaatakkoord en in het regeringsbeleid verdere toepassing van windenergie geheel op de Noordzee geplaatst zal worden. Dit alternatief dient in elke m.e.r. meegewogen te worden, zonder slecht onderbouwde ideeën over netcongestie, kabelkosten etc. (zie publicaties TNO). MERren van voor 30 juni 2021 (Raad van State) moeten hierop een update verkrijgen.

De drang naar zelfvoorzienendheid of CO₂-neutraliteit binnen een gemeente staat eveneens de verplichte minimalisatie van milieu-effecten in de weg, waar in een open economie veel betere alternatieven bestaan.

Verder ervaren (aspirant) omwonenden dat in plaats van het vanuit het EU-Verdrag noodzakelijke voorzorgsbeginsel, de regering allerhande uitwegen formuleert

- voor 1-2 windturbines omdat ze geen windpark zouden zijn, terwijl het verworpen Activiteitenbesluit eisen stelt aan “Het in werking hebben van een (1) windturbine”, en in dat Activiteitenbesluit (wijziging 2011) het woord “gezondheid” geheel niet voorkomt.
- Dat gemeenten eigen gemotiveerde (geluids)normen zouden mogen vaststellen, zonder daarbij vast te stellen dat daarbij de gezondheidsaspecten eerst wetenschappelijk moeten zijn gekwantificeerd, liefst onder auspiciën van de Commissie voor de m.e.r.

Vanzelfsprekend wordt het als onterecht ervaren dat het laatste echelon van de democratie, namelijk de burgers, geen invloed van bezwaar en beroep zouden mogen hebben op Omgevingsplannen/verordeningen, zelfs als het bevoegd gezag onbehoorlijk bestuur vertoont met het ter zijde leggen van een MER of een incorrecte MER accepteren. Ook dit is een aspect dat in het Verdrag van Aarhus als burgerrecht is vastgelegd, maar waaraan de Crisis- en Herstelwet en onze Raad van State geen gevolg aan geeft. Opnieuw zouden burgers een langdradig proces bij het Hof te Luxemburg moeten beginnen.

Zoals internationaal gebruikelijk is, zou eerder sprake moeten zijn van een Environmental & Social Impact Assessment inhoud moeten krijgen, waarin ook maatschappelijke effecten een rol verkrijgen. Met een Omgevings-effect-rapportage wordt het belang van een gezonde en leefbare omgeving onderstreept en kan ook een koppeling gelegd worden naar economische compensatie. De WHO benoemt niet voor niets gezondheid als een staat van volledig fysiek, geestelijk en sociaal welbevinden en niet van louter het ontbreken van ziekte.

→ De Staat en de regelgeving, ook rond de m.e.r. is er voor de burgers en niet andersom